

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА
ПРО КРИМІНАЛЬНУ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ
ЛЮДЯНОСТІ ТА ГЕНОЦИД**

*науково-практичний коментар
до ст. 442 та ст. 442-1 КК України*

Київ • Алерта • 2025

УДК 341.49:341.485](04.58)
О-53

Рекомендовано до видання:
Головним слідчим управлінням СБ України
(лист № 6/6472-С від 17 жовтня 2025 року)

*Вченою радою Інституту Служби безпеки України
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого
(протокол № 43 від 30 вересня 2025 року)*

Рецензенти:

ЛЕЩЕНКО Андрій Леонідович – заступник Генерального прокурора;
БАКУМОВ Олександр Сергійович – доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України, народний депутат України IX скликання;
ГЛОВЮК Ірина Василівна – докторка юридичних наук, професорка,
заслужена юристка України, професорка кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України Одеського державного університету
внутрішніх справ.

Олсїніков Д. О., Наумяк С. А., Русінов Є. О.

О-53 Новели законодавства про кримінальну відповідальність за геноцид та злочини проти людяності: науково-практичний коментар до ст. 442 та ст. 442-1 КК України. Київ : Алерта, 2025. 304 с.

ISBN 978-617-566-943-3

Запропонований науково-практичний коментар до норм про кримінальну відповідальність за геноцид та злочини проти людяності підготовлено науковцями та практиками Служби безпеки України з урахуванням досвіду протидії злочинам проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. У виданні докладно і системно проаналізовано статті 442 та 442-1 КК України, і, з урахуванням досвіду Міжнародного кримінального суду і міжнародних трибуналів ad hoc та норм міжнародного кримінального права, запропоновано доктринальне тлумачення норм вітчизняного законодавства. В роботі ураховано положення численних міжнародних договорів, конвенцій, рішень Європейського суду з прав людини, а також вітчизняну слідчо-судову практику.

Запропоноване видання зорієнтовано, перш за все, на практичне використання та усунення неоднаковості в кримінально-правовій оцінці злочинів проти людяності та геноциду. Робота розрахована перш за все на її використання співробітниками слідчих та оперативних підрозділів СБУ. Може бути корисною для суддів, працівників прокуратури, правоохоронних органів, курсантів, студентів, аспірантів та викладачів закладів вищої освіти, науковців, сфери наукових інтересів яких стосується зазначена тематика.

УДК 341.49:341.485](04.58)

ISBN 978-617-566-943-3

© Олсїніков Д. О., Наумяк С. А.,
Русінов Є. О., 2025

© Видавництво «Алерта», оформлення, 2025

Зміст

Авторський колектив5

Перелік скорочень6

Вступ7

**I. РАТИФІКАЦІЯ РИМСЬКОГО СТАТУТУ
МКС ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЙОГО ПОЛОЖЕНЬ
У ВІТЧИЗНЯНЕ ЗАКОНОДАВСТВО: КРОК
ДО НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ТРИВАЮЧОЇ ВІЙНИ.....12**

**II. НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР
ДО СТ. 442 КК УКРАЇНИ25**

1. Загальні положення.....26

2. Об'єкт злочину27

3. Об'єктивна сторона злочину.....39

4. Окремі питання співучасті у вчиненні геноциду83

5. Суб'єктивна сторона злочину86

6. Суб'єкт геноциду96

7. Покарання за вчинення геноциду98

**III. НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР
ДО СТ. 442-1 КК УКРАЇНИ99**

1. Загальні положення.....100

2. Об'єкт злочину102

3. Об'єктивна сторона злочину.....109

4. Окремі питання співучасті у вчиненні злочинів
проти людяності242

5. Суб'єктивна сторона злочину248

6. Суб'єкт злочинів проти людяності	254
7. Покарання за вчинення злочинів проти людяності.....	255

IV. ОКРЕМІ ПИТАННЯ СУКУПНОСТІ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 442 ТА СТ. 442-1 КК УКРАЇНИ	256
---	------------

Список використаних джерел	269
---	------------

Додаток 1. Римський статут Міжнародного кримінального суду (витяг)	284
---	------------

Додаток 2. Елементи злочинів (складова частина статті 9 Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду) (витяг).....	289
--	------------

Авторський колектив

Сергій НАУМЮК, заступник Голови Служби безпеки України, кандидат юридичних наук, доцент;

Денис ОЛЕЙНИКОВ, співробітник Інституту Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук;

Євген РУСІНОВ, співробітник Головного слідчого управління Служби безпеки України, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України.

Наукове видання

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ ТА ГЕНОЦИД

*науково-практичний коментар
до ст. 442 та ст. 442-1 КК України*

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 28.10.2025 р. Формат 60 x 84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 17,67.
Тираж 300 прим.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25; (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravoavednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.